

A HÁTILAPON

A NAGYVIRÁGÚ LILIOMFA

A liliumfák (magnoliák) ősi nemzetségének mintegy kétszáz faja főként Dél- és Kelet-Ázsiában, trópusi és szubtrópusi tájakon él. Feltűnően nagy, pompás viráguknak köszönhetően, évszázadok óta kedvencei az európai kertépítőknek, nemesítőknek.

A képünkön látható növény (Magnolia x soulangiana) olyan spontán hibridizáció (ennek jele a névben az x) eredménye, amelyet egy Párizs közeli parkban találtak az 1800-as évek elején. Valószínűleg a kínai eredetű *julan liliumfa* és egy közeli rokona, az ugyancsak kínai *bíbor liliumfa* kereszteződéséből jött létre. Ma egyike a leggyakrabban telepített, sok változatban előállított, formagazdag magnoliáknak. Jó vízellátású savanyú talajt igényel, magról és hajtásról is jól szaporítható.

Növényünk alacsony termetű, laza, széles koronájú, lombozatú fa vagy cserje, többnyire már a talaj közelében elágazik. Jókor, 10-15 centiméter hosszú, ép szélű levelei fordított tojásdadok vagy hosszúkás elliptikusak, csúcsba elkeskenyedők, ék alakú levélvállal. A levél színe sima, fényes, halványzöld, fonákja gyengén szőrös.

Lombfakadás előtt nyíló virágai nem tagolódnak csészére és pártára. A lombszeleknél is nagyobb, kívül vörös, belül fehér virágtakaróleveleinek száma többnyire hat. A kehely vagy serlegszerűen nyitott virág nem tárul szét egészen, de amikor kibomlik, látható, hogy feltűnően sok porzója és termője van. Áprilisban és májusban nyílik, gyakran az egész fát elborítják a pompás virágok.

A rokon fajok közül említést érdemel az egyik legszebb liliumfa, a 10 méternél magasabbra is megnövő *Magnolia grandiflora*. Ennek az örökzöld, fajnak nálunk csak a védett, déli fekvésű házfal elé ültetve maradnak meg.

Kép és szöveg:
ANDRÁSSY PÉTER

A TELEVÍZIÓK MŰSORAIBÓL

■ A magyarországi büntetés-végrehajtás történeti vonatkozásainak kutatása három fő területen folyik: a politikai, a bűnügyi-tudományos és a büntetés-végrehajtás terén. Hogyan gyarmatosította a politikai szféra a büntetés-végrehajtást, milyen elméleti-politikai és milyen racionális-hétköznapi megfontolások állnak a büntetés-végrehajtás igénybevétele mögött? E témákat járja körül a **Duna Tévé** Tudományos ismeretterjesztő magazinja, **A tudomány kincsezháza március 29-én 16.00-kor.**

■ **Antoni Gaudi** (1852-1926) spanyol-katalán építész pályája a XIX. század végi Barcelonában indul. Katalóniát műltbéli nagysága iránti lelkesedés keríti hatalmába. Ennek hatása érezhető az építészetben, ahogy minden más művészeti ágban is. Gaudi e termékeny korszakban kapja első megbízásait. Alkotásaiiban feléleszti a spanyol nemzeti hagyományokat; a kézművesség módszereit és a természet érzékeny, változókéony formáit juttatja érvényre. Ez kortársaiból gyakran idegenkedést, későbbi pályatársaiból, főként a szürrealizmus híveiből egyöntetű csodálatot váltott ki. Idén ünnepeljük **Gaudi születésének 150. évfordulóját**, ebből az alkalomból mutatja be **március 31-én 16.05-kor a Duna Tévé a Gaudi** című belga filmet.

■ **A Spektrum Tévé A Föld gyomrában** című ausztrál ismeretterjesztő filmsorozatában három barlangrendszert látogatunk meg. Először Kapadókia ősi, a történelemelőtti időkben a hegyek mélyébe vajt barlanglakásaiba nyerünk bepillantást. Ezután Ukrajna gipszkristályokkal bélelt, 200 kilométer hosszú járatrendszerrel átszőtt barlangjaiban teszünk felfedező utat. Az első rész bemutatója: **március 31-én 12.15-kor.**

■ **A Duna Tévé Kalandozás David Attenborough-val** című sorozatában **április 1-jén 10.45-kor A Húsvét-sziget régvolt istenei** című an-

FIGYELMEBE AJÁNLJUK!

gol dokumentumfilm látható. Amikor David Attenborough egy New York-i árverésen meglátott egy alkotást, úgy érezte, szinte hipnotikus hatással van rá. A kikiáltó szerint a faragott szobor a Húsvét-szigetről való. Vajon ki készítette, hol és mikor? Attenborough útnak indul, hogy kiderítse a rejtélyes szobrocska eredetét. Körbejárja a világot, Oroszországtól Ausztráliáig, míg nem a Húsvét-szigeten úgy tűnik megtalálja kérdéseire a választ. Filmje jóvoltából egy kultúrtörténeti detektívtörténet részesei lehetünk...

■ **Az iszlám fundamentalisták** című amerikai dokumentumfilm arra a már sokszor feltett kérdésre keresi a választ: vajon mi az oka annak a gyűlöletnek, amelyet az iszlám fundamentalisták tanúsítanak az Egyesült Államok iránt? Bemutató: **április 1-jén 16.30-kor a Spektrumon.**

■ **A mandala**, ez a különös jel mindenütt jelen van: az atomban, az emberben, sőt a galaxisokban is – mindenben, amely egyesít bennünket. Hatalmas egyesítő erő, amely évezredek óta számos vallási hagyomány lényeges eleme volt, nem csupán a keleti kultúrákban, hanem

a kereszténységben is. Mi „működ-teti” a mandalát? A **Mandala** című svájci filmben – **április 2-án 20.50-kor a Spektrum Tévé** műsorában erre a kérdésre keresik a választ neves biológus és pszichológus szakértők.

■ Az a tény, hogy a csimpánzok a ma élő, legközelebbi rokonaink, és genetikai állományunk 99 százalékban megegyezik, számukra tragikus következményekkel járt, és jár még ma is. A malária, a hepatitisz és az AIDS legyőzésére indított kutatások alanyaiként életüket áldozták a tudomány oltárán. Van-e jogunk az ember egészsége érdekében így bánni velük, és mi lesz a sorsa a már fölöslegessé vált állatok ezreinek? – ezt kérdezi a **Csimpánzok a tudomány szolgálatában** című, 14 éven felülieknek ajánlott angol tudományos ismeretterjesztő film **április 3-án 17.35-kor a Spektrum Tévé**n.

A RÁDIÓ MŰSORÁBÓL

Az alföldi homokos és szikes puszták egykori és mai világába vezet az **Ahol az ösvény véget ér** című műsor **március 28-án 19.05-kor a Bartók** rádióban. A **Sarkadi Péter** szerkesztette összeállításban azokról a tudományos kutatásokról lesz szó, amelyekkel **Molnár Zsolt**, az MTA Ökológiai és Botanikai Kutatóintézetének munkatársa és kollégái foglalkoznak.

ELŐADÁSOK A POLARIS CSILLAGVIZSGÁLÓBAN

Április 2-án a Kuiper-objektumok tíz éve (Sárnecky Kirsztján), **9-én Kisbolygó egyéniségek** (Kereszturi Ákos), **16-án Dante csillagászata** (Ponori Thewrewk Aurél), **23-án Patagónia, Tűzföld és a déli égbolt**, (Ladányi Tamás), **30-án Távcsövek az Atacama-sivatagban** (Orbán Ádám).

Az előadások minden alkalommal **18 órakor** kezdődnek (Cím: Bp., III., Laborc u. 2/c. További információk: <http://polaris.mcse.hu>).

*** KITAIBEL ***

E számunknak a KITAIBEL PÁL KÖZÉPISKOLAI
BIOLÓGIAI TANULMÁNYI VERSENY
anyagát adó cikkei:
A nagyvirágú liliumfa, Földünk tüdeje, az erdő

ÉLET ÉS TUDOMÁNY megrendelhető

Találkozunk az interneten is!

■ ÉT-online: <http://www.eletestudomany.hu>
■ E-mail: eletestudomany@mhk.hu

■ ÉTarchívum: <http://www.sulinet.hu/eletestudomany/archiv>
■ E-mail: eletestudomany@sulinet.hu

■ a kiadónál (tel.: 266-9290, fax: 318-6668),
■ a könyvboltban (fax/tel.: 267-2780),
■ a szerkesztőségben (fax/tel.: 338-2472), eltud@elender.hu
■ információ, reklamációk: 317-9999.